

Увод у Оперативни систем *GNU/Linux*

Александар Пајкановић

nanoluka.org
YouTube.com/nanoluka
instagram.com/nanolukaorg
twitter.com/nanolukaorg
github.com/nanoluka
nanolukaorg@gmail.com

Октобар 2020

Кориштење овог документа

- Лиценца:

- ▶ Документ и пратеће кодове објављујем под лиценцом *Attribution-ShareAlike — CC BY-CA*. Ова лиценца дозвољава ремикс и прераду, као и комерцијално кориштење дјела, ако/док се **правилно назначавати име аутора** и ако се **прерада лиценцира под истим условима**. Ова лиценца се често упоређује са „copyleft” лиценцирањем слободног софтвера или софтвера отвореног кода. Сва дјела настала на основу дјела лиценцираног овом лиценцом, требало би да буду лиценцирана истом лиценцом, која, поред осталог, дозвољава комерцијално кориштење.

- Навођење (цитирање):

- ▶ Ако сте користили овај документ као извор у сопственим материјалима, молим да цитирате на следећи начин: А. Пајкановић, „Увод у оперативни систем *GNU/Linux*”, доступно на github.com/nanoluka/linux-intro.git

Уопштено

- Све је датотека.
- Екстензије нису потребне. Ствар је договора и личног избора да користимо неке од њих.
- Терминал се покреће из скупа осталих апликација, или просто претрагом: *terminal*, а може и пречицом на тастатури: `Ctrl+Alt+T`
- Нови прозор терминала на истој путањи добија се притиском тастера: `Ctrl+Shift+N`

Манипулација директоријумима и датотекама

- `ls` - скраћено од *list*, исписује директоријуме и датотеке који се налазе на тренутној путањи
- `cd` - скраћено од *change directory*, мијења тренутну путању
- `mkdir` - скраћено од *make directory* - прави нови директоријум (*folder*)
- `mv` - скраћено од *move*, премјештање на нову путању (*cut/paste*)
- `cp` - скраћено од *copy*, копирање на нову путању (*copy/paste*)
- `rm` - скраћено од *remove*, брисање
- `pwd` - скраћено од *present working directory*, враћа тренутну путању
- `..` - показивач на директоријум изнад (*parent*)
- `.` - показивач на тренутни директоријум
- `~` - показивач на ткз. *home* директоријум тренутног корисника

Манипулација директоријумима и датотекама

mkdir, cd, ls, pwd, mv, cp

```
mkdir zaPocetak  
ls  
cd zaPocetak  
pwd  
cd ..  
mv zaPocetak zaKraj  
ls  
cp -r zaKraj zaPocetak  
ls  
rm -r zaKraj
```

Опције

- `ls -laht`

- ▶ **l** - скраћено од *list* (опет), излаз у виду листе
- ▶ **a** - скраћено од *all*, прикажи сав (и скривени) садржај локације
- ▶ **h** - скраћено од *human readable*, величине датотека дате у KB/MB/GB
- ▶ **t** - скраћено од *time*, ставке поредане по датуму посљедње измјене

- `mv/rm -rf`

- ▶ **r** - скраћено од *recursive*, да се команда односи и на садржај директоријума
- ▶ **f** - скраћено од *force*, игнориши евентуална упозерења, не приказуј

Архивирање

- **tar** - само сакупља задате датотеке у једну датотеку, са или без компресије
 - ▶ **c** - скраћено од *create*, потребно приликом паковања
 - ▶ **f** - скраћено од *file*, потребно у сваком случају
 - ▶ **x** - скраћено од *extract*, потребно приликом распакивања
 - ▶ **z** - скраћено од *gzip*, потребно за компресију

без компресије

```
tar cf zaPocetak.tar zaPocetak
tar xf zaPocetak.tar
```

са компресијом

```
tar zcf zaPocetak.tar.gz zaPocetak
tar zxf zaPocetak.tar.gz
```

Инсталација пакета

- `sudo` - подизање нивоа привилегија
- `apt` - пакет менаџер за *Debian*-олике дистрибуције Линукса, каква је Убунту

са компресијом

```
sudo apt-get update
sudo apt-cache search <...>
sudo apt-get install python
sudo apt-get install git sublime-text
```


Унос текста

- vi - један од начина да то урадимо не напуштајући терминал
- Три режима рада:
 - ▶ ESC+<taster> - гдје тастер може да буде било која типка тастатуре, овако изадјемо команде обриши, исијеци, налијепи, замијени...
 - ▶ ESC+i/a/I/A - унос текста
 - ▶ ESC+: - за унос компликованијих команди, нпр. *find/replace*
- Списак пречица